

MAKNA DAN CABARAN PEKERJAAN SAMBILAN HARIAN KETIKA TEMPOH PANDEMIK: KAJIAN KES TERHADAP PEKERJA SAMBILAN HARIAN DI KUALA LUMPUR

(The Meaning and Challenging of Daily Temporary Job in The Pandemic Period: A Study of Daily Temporary Workers in Kuala Lumpur)

Mohd. Sharial Bungsu*, Farah Adibah Ibrahim & Junaidah Yusof

ABSTRAK

Malaysia turut menerima implikasi ekonomi berikutan serangan pandemik Covid-19. Ramai golongan pekerja kehilangan pekerjaan berikutan ketidakupayaan majikan untuk menampung kos operasi syarikat apabila Perintah Kawalan Pekerjaan (PKP) fasa satu dilaksanakan. Hal ini kerana pihak kerajaan hanya membenarkan beberapa sektor ekonomi terpilih sahaja beroperasi ketika tempoh PKP fasa satu berlangsung. Apabila keadaan berasur pulih, Perintah Kawalan Pergerakan Bersyarat (PKPB) dan Perintah Kawalan Pergerakan Pemulihan (PKPP) telah dilaksanakan. Pada tempoh PKPB dan PKPP ini terdapat majikan menawarkan pekerjaan bagi memulakan semula operasi mereka termasuk bagi jawatan pekerja sambilan harian. Justeru itu, objektif kajian ini adalah untuk meneliti makna dan cabaran pekerjaan sambilan harian bagi pekerja-pekerja sambilan harian ketika tempoh pandemik covid-19. Kajian ini menggunakan pendekatan kualitatif. Seramai 10 orang informan telah menjadi sampel kajian dan ditemubual secara mendalam. Hasil kajian mendapati bahawa tanggungjawab untuk menyara keluarga muncul sebagai faktor utama mengapa para pekerja sambilan harian ini sanggup menerima tawaran pekerjaan sambilan harian sungguhpun tidak selari dengan kelayakan akademik dan pengalaman kerja mereka. Sementara itu, risiko jangkitan covid-19 dan ditamatkan perkhidmatan pada bila-bila masa merupakan cabaran yang paling banyak dinyatakan oleh para informan. Kesimpulannya, ketika tempoh pandemik, mendapatkan suatu pekerjaan dilihat sangat penting untuk kelangsungan hidup seseorang pekerja dan keluarga mereka.

Kata kunci: Makna, Cabaran, Pekerjaan Sambilan Harian, Pandemik Covid-19

ABSTRACT

Malaysia experienced economic consequences as a result of the Covid-19 pandemic. Many workers were laid off due to employer's inability to cover the company's operating costs when the Movement Control Order (MCO) phase one was implemented. This is due to the government's decision only to allow certain economic sectors to operate during the MCO phase one period. The Conditional Movement Control Order (CMCO) and the Recovery Movement Control Order (RMCO) were implemented as the situation improved. Employers offered jobs to restart their operations during the CMCO and RMCO periods, including daily temporary job positions. As a result, the goal of this study was to investigate the meaning and challenges of daily temporary job for daily temporary workers during the covid-19 pandemic

period. The qualitative method is used in this study. For the study, a total of ten informants were sampled and interviewed in-depth. According to the study findings, the responsibility to support the family emerged as the main reason why these part-time daily workers were willing to accept the offer of daily temporary job despite the fact that it did not correspond to their academic qualifications and work experience. Meanwhile, informant's most frequently mentioned challenge was the risk of covid-19 infection and termination of service at any time. Finally, during a pandemic, getting a job is seen as critical for an employee's and their family's survival.

Keywords: Meaning, Challenges, Daily Temporary Job, Covid-19 Pandemic

LATAR BELAKANG

Tahun 2020 merupakan tahun yang mencabar bukan sahaja kepada negara tetapi juga kepada golongan pekerja dan majikan. Tindakan kerajaan melaksanakan Perintah Kawalan Pergerakan – PKP (Pejabat Perdana Menteri, 2020) pada bulan Mac 2020 untuk mengekang penularan virus covid-19 di Malaysia ternyata telah memberikan impak besar kepada sektor industri (Nurul Riduan Nor Ashaha, 2020). Industri pengangkutan, perkilangan, penginapan, perkhidmatan makanan, aktiviti pentadbiran dan perniagaan merupakan antara industri yang paling terkesan di Malaysia (Lin Lean Lim, 2020). Disebalik kekurangan pelanggan ketika tempoh PKP, majikan juga terpaksa membayar gaji pekerja dan membayar sewa premis (Mohd Zaky Zainuddin, 2020). Akibatnya, banyak syarikat-syarikat swasta bersaiz kecil dan sederhana terpaksa gulung tikar kerana sudah tidak mampu lagi untuk menampung kos operasi syarikat kerana ketiadaan keuntungan berikutan larangan operasi yang dikenakan oleh pihak kerajaan sepanjang tempoh PKP (Khairul Anwar Mohd Amin, 2020). Syarikat-syarikat swasta yang terjejas pendapatan ini telah membuat keputusan drastik untuk mengurangkan kos operasi syarikat dengan cara mengurangkan pekerja. Sebab itulah ketika tempoh pandemik covid-19 ramai golongan pekerja telah kehilangan pekerjaan dan terjejas punca pendapatan.

Berdasarkan statistik Sistem Insurans Pekerjaan (SIP) Pertubuhan Keselamatan Sosial (PERKESO), setakat 10 September 2020, seramai 79 737 orang telah kehilangan pekerjaan (Fahmy A. Rosli, 2020). Ramai yang kehilangan pekerjaan terdesak mencari pekerjaan baharu. Sehubungan itu, kerajaan telah bertindak membantu dengan menawarkan pekerjaan di agensi-agensi kerajaan secara kontrak sambilan harian mengikut tempoh tertentu berdasarkan keperluan dan skop tugas. Pekerjaan sambilan harian di agensi-agensi awam pada bulan Mac sehingga Disember 2020 menawarkan gaji RM 58.00 sehari bagi jawatan gred SPM dan RM 72.00 sehari bagi jawatan gred STPM atau Diploma. Ternyata ramai yang telah merebut peluang pekerjaan ini namun, jumlah pekerjaan yang ditawarkan sebenarnya masih kurang berbanding permintaan pekerjaan ketika tempoh pandemik covid-19 di Malaysia.

Bagi yang telah memperoleh pekerjaan sambilan harian ini, timbul pula dilema. Sungguhpun kesanggupan mereka untuk menerima pekerjaan sambilan harian didorong oleh beberapa faktor penting dalam hidup mereka tetapi, mereka juga turut berhadapan dengan pelbagai cabaran ketika menjalankan tugas. Sehubungan itu, kajian ini bertujuan untuk meneliti makna dan cabaran pekerjaan sambilan harian ketika tempoh pandemik covid-19 bagi pekerja-pekerja sambilan harian.

Sehubungan itu, objektif kajian ini adalah untuk meneliti makna dan cabaran pekerjaan sambilan harian bagi pekerja-pekerja sambilan harian ketika tempoh pandemik covid-19 di Malaysia.

ULASAN KARYA

Pekerjaan sambilan harian adalah pekerjaan yang dilakukan dalam tempoh tertentu. Kebiasaannya berdasarkan terma kontrak, projek dan diskripsi tugas (International Labour Organization, 2021). Pekerjaan sambilan harian sama pentingnya dengan pekerjaan bertaraf tetap atau kontrak. Malah, peraturan dan prosuder perkerjaan sambilan harian tidak banyak berbeza dengan pekerjaan bertaraf tetap atau kontrak. Perbezaan yang ketara hanyalah pada tempoh masa kontrak. Pekerja sambilan harian biasanya diambil bekerja untuk suatu tempoh masa tertentu.

Kehilangan pekerjaan ketika tempoh pandemik covid-19 tidak hanya berlaku di Malaysia malah telah menjadi isu global. Dapatan daripada kajian yang dijalankan oleh Pusat Penyelidikan Emir pada suku keempat 2020 mendapati 81% responden kajian merasa bimbang bakal kehilangan pekerjaan disebabkan oleh pandemik covid-19 (Fareez Azman, 2021). Penularan pandemik covid-19 ini juga telah menyebabkan penggangguran dalam kalangan mahasiswa meningkat (Fakaruddin Kamaruddin, 2021). Dapatan kajian yang diperolehi di Malaysia ini didapati selari dengan dapatan kajian di Amerika Syarikat yang menunjukkan peningkatan kadar penggangguran ketika tempoh pandemik dalam kalangan mahasiswa, remaja wanita, pekerja separuh masa, dan kelompok minoriti (Congressional Research Services, 2021). Hal ini sudah tentu menjadi kebimbangan kepada sebahagian besar rakyat kerana keperluan untuk mendapatkan wang bagi kelangsungan hidup adalah faktor utama mengapa suatu perkerjaan terlihat penting bagi seseorang individu (Inworkproject, 2021).

Antara cabaran-cabaran pekerjaan ketika tempoh pandemik covid-19 adalah golongan pekerja bakal berhadapan dengan risiko jangkitan virus covid-19 ketika menjalankan pekerjaan. Kluster-kluster jangkitan di tempat kerja mendominasi gelombang ketiga covid-19 di Malaysia (Nor Azura Md Amin, 2021). Menurut Pertubuhan Buruh Antarabangsa (ILO) penularan covid-19 bukan sahaja menjejaskan ekonomi sesebuah negara tetapi memberi kesan terhadap penurunan kadar upah pekerja (AFP, 2020). Data ILO menunjukkan seramai 266 juta pekerja di seluruh dunia menerima upah dibawah paras gaji minimum ketika tempoh pandemik (Parlimen Malaysia Portal, 2020).

METODOLOGI KAJIAN

Kajian ini menggunakan pendekatan kualitatif. Kajian ini dijalankan bukan bertujuan untuk mengeneralisasikan dapatan kajian terhadap populasi kajian namun, bertujuan untuk memahami isu kajian secara lebih mendalam. Sehubungan itu pendekatan kajian kes telah dipilih (Chua Yian Piaw, 2020). Menurut Yin (1194) kajian kes merupakan penyelidikan empirikal yang menyelidik fenomena dan konteks yang masih belum dapat dibuktikan. Kajian ini menggunakan teknik persampelan bukan keberangkalian iaitu persampelan bertujuan (Othman Lebar, 2009) untuk mendapatkan sampel kajian. Seramai 10 orang informan telah dipilih sebagai sampel kajian. Informan-informan yang dipilih tersebut

merupakan pekerja-pekerja sambilan harian di Kuala Lumpur. Pengumpulan data kajian berlangsung selama dua bulan iaitu pada bulan Oktober sehingga Novermber 2020. Data kajian diperoleh menerusi kaedah temu bual mendalam (Puvesvary Muthiah et al, 2020) dan sumber-sumber sekunder (Sivachandralingam Sundara Raja et al, 2016). Bagi membantu memproses dan menganalisis data kajian, beberapa perisian komputer telah digunakan. Perisian ATLAS.ti digunakan bagi tujuan membantu memproses dan menganalisis data primer kualitatif (Othman Talib, 2019), Sementara, untuk membantu memproses dan menganalisis data daripada sumber-sumber sekunder pula, aplikasi Mendeley telah digunakan (Siti Nor Amalina Ahmad Tajuddin & Mohd Nasaruddin Hydr Ali, 2020).

DAPATAN-DAPATAN KAJIAN

Profil Informan

Bahagian ini akan memberi tumpuan terhadap dapatan kajian iaitu (i) profil informan kajian (ii) kesan Covid-19 terhadap informan kajian; (iii) makna pekerjaan sambilan harian dan (iv) cabaran pekerjaan sambilan harian.

Bagi mendapatkan data kajian, 10 orang pekerja sambilan harian di Kuala Lumpur telah dipilih sebagai informan kajian. Mereka terdiri daripada pelbagai latar belakang sosio-demografi dan pengalaman kerja. Seperti yang ditunjukkan dalam Jadual 1, empat orang informan telah berkahwin, lima orang masih bujang dan seorang informan pula berstatus ibu tunggal. Lingkungan umur informan-informan yang dipilih adalah antara 19 sehingga 49 tahun. Informan-informan yang dipilih ini pernah bekerja dalam pelbagai bidang pekerjaan seperti pramugari, tukang masak, *housekeeper*, usahawan, eksekutif pejabat, pemandu grab, pegawai kerajaan dan penyanyi busker. Malah, ada juga informan yang masih belajar di universiti dan lepasan sekolah menengah. Mereka pernah menikmati kadar pendapatan asas bulanan antara RM 1600.00 sehingga RM 6000.00 sebelum pandemik covid-19 melanda Malaysia.

Jadual 1: Profil Informan

Bil.	Nama Samaran	Status Perkahwinan	Umur	Pekerjaan Lepas	Gaji Pekerjaan Lepas (RM)	Kategori Kesan Covid-19 Terhadap Informan
1.	Amirah	Bujang	27	Pramugari	6000.00	Ditamatkan kontrak Lain-Lain
2.	Qila	Bujang	21	Pelajar IPT	-	Ditamatkan kontrak Lain-Lain
3.	Aisyah	Berkahwin	45	Tukang Masak Restoran	2 000.00	Ditamatkan kontrak Lain-Lain
4.	Ainul	Ibu tunggal	49	<i>Housekeeper</i>	1 600.00	Ditamatkan kontrak Lain-Lain
5.	Leha	Bujang	27	Usahawan Kuih	2 500.00	Pengurangan pendapatan
6.	Ahmad	Berkahwin	28	Eksekutif	3 000.00	Ditamatkan kontrak Lain-lain
7.	Syarifah	Bujang	19	Lepasan sekolah	-	Ditamatkan kontrak Lain-lain
8.	Elbert	Berkahwin	26	Pemandu Grab	2 500.00	Pengurangan pendapatan
9.	Mohd	Bujang	34	Pegawai	2 300.00	Pengurangan pendapatan
10.	Zakuan	Berkahwin	33	Busker	1 800.00	Pengurangan Pendapatan

Kesan Covid-19 Terhadap Informan Kajian

Kesemua informan (100%) memaklumkan bahawa penularan covid-19 di Malaysia telah mengesani kehidupan mereka. Berdasarkan Jadual 2, daripada 10 orang informan yang ditemubual, 40% informan telah ditamatkan kontrak perkhidmatan, 40% informan telah mengalami pengurangan pendapatan manakala, 20% yang lain pula ialah individu yang mahu menjana pengalaman kerja.

Informan yang ditamatkan kontrak perkhidmatan adalah Amirah, Aisyah, Ainul dan Ahmad. Sementara itu, informan Leha, Elbert, Mohd dan Zakuan pula mendakwa mereka mengalami pengurangan pendapatan. Manakala, informan Qila dan Syarifah pula memaklumkan bahawa mereka ingin menjana pengalaman kerja.

Jadual 2: Kesan Covid-19 terhadap informan kajian

Kesan	Bilangan	Peratus (%)
Ditamatkan kontrak	4	40
Pengurangan pendapatan	4	40
Lain-lain	2	40

Makna Pekerjaan Sambilan Harian

Seperti yang ditunjukkan dalam Jadual 3, dapatan kajian mendapati muncul empat makna pekerjaan harian sambilan dalam kalangan pekerja sambilan harian di Kuala Lumpur iaitu pertama, tanggungjawab; kedua, penerus punca pendapatan; ketiga, menunggu peluang kerja lain, dan keempat, menjana pengalaman kerja.

Makna tanggungjawab (40%) dinyatakan oleh kesemua informan yang telah berkahwin iaitu Aisyah, Ahmad, Elbert dan Zakuan. Menurut mereka:

“Tak kerja anak-anak di rumah nak makan apa?, kesian mereka (Aisyah)”

“Tiada pilihan, ada keluarga yang perlu disara (Ahmad)”

*“kerana tanggungjawab, lagipun saya banyak komitmen perlu dibayar.
Kerana itu siang saya kerja sini dan malam bawa grab (Elbert)”*

“Tanggungjawab. Ketua keluarga kenalah cari duit untuk keluarga (Zakuan)”

Makna penerus punca pendapatan (20%) dinyatakan oleh Ainul dan Leha. Sebagai seorang ibu tunggal, Ainul memberitahu bahawa dirinya perlu mencari apa juga pekerjaan untuk survival hidupnya kerana ada anak-anak yang perlu disara. Leha pula mengatakan:

“Kena fikir cari pendapatan lain kerana berniaga kuih tidak dibenarkan ketika tempoh PKP”

Menurut Leha lagi, dia harus mencari pekerjaan kerana ada komitmen-komitmen bulanan yang perlu dilunaskannya setiap bulan:

“saya ada pinjaman rumah, pinjaman peribadi dan pinjaman kereta yang perlu dibayar setiap bulan. Sakit kepala betul bila fikir cara nak bayar semua pinjaman ni bila sudah tidak berniaga”

Sementara itu, makna menunggu peluang kerja lain (20%) dinyatakan oleh Mohd dan Ahmad. Mohd menyatakan bahawa dirinya telah lulus temuduga kerja dan kini sedang menunggu surat tawaran kerja baharu.

“kerja sementara je ni, sebab saya pun tengah tunggu surat tawaran daripada syarikat yang saya temuduga tempohari. Dengar kata saya dapat. Jadi, sementara menunggu, saya fikir baik saya buat sesuatu yang boleh mendatangkan pendapatan (Mohd)”

Ahmad pula mengatakan:

“Saya sedang tunggu panggilan temuduga, dah mohon banyak kerja. Cuma masih belum dapat maklumbalas. Jadi, sementara tu saya kerja dulu di sini”

Makna menjana pengalaman kerja (20%) pula dinyatakan oleh informan Qila dan Syarifah. Menurut Qila dan Syarifah:

“Sekarang kelas kan online, sebab tu saya berani buat kerja sambilan. Lagipun saya perlu duit untuk bayar yuran pengajian dan belanja peribadi (Qila)”

“Sebelum ni saya tak bekerja sebab nak jaga arwah ayah yang kena strok, sekarang arwah ayah baru meninggal, jadi emak suruh saya kerja psh ni untuk ambil pengalaman kerja SPM (Syarifah)”

Jadual 3: Makna pekerjaan sambilan harian

Makna	Bilangan	Peratus (%)
Tanggungjawab	4	40
Penerus punca pendapatan	2	20
Menunggu peluang kerja lain	2	20
Menjana pengalaman kerja	2	20

Cabaran Pekerjaan Sambilan Harian

Jadual 4 menunjukkan bahawa sebanyak 30% informan mengatakan bahawa mereka berhadapan dengan risiko jangkitan covid-19. 30% informan mengatakan bahawa mereka menerima gaji yang rendah. Sementara, 20% informan mengatakan bahawa mereka boleh ditamatkan kontrak perkhidmatan pada bila-bila masa. Manakala, 20% informan yang lain pula mengatakan bahawa mereka tidak akan menerima gaji pada waktu cuti umum atau sekiranya mereka mengambil cuti.

Kebimbangan berhadapan dengan risiko jangkitan covid-19 disuarakan oleh informan Ahmad, Mohd dan Syarifah. Menurut mereka:

“Saya ada anak isteri kat rumah, tambah pula anak yang bongsu baru lapan bulan, risau juga jika saya terkena (Ahmad)”

“Kerja pun kena jumpa orang, kita tak tahu mereka positif atau negatif. Jadi risiko tetap ada (Mohd)”

“Risau juga sebab ada orang tua kan rumah, emak, atuk, nenek, risau jika mereka terjangkit. Dengar dari radio golongan warga emas yang paling berisiko (Syarifah)”

Bagi informan Ahmad, Mohd dan Syarifah, kebimbangan mereka itu masih terkawal kerana mereka tahu diri mereka akan selamat sekiranya mematuhi *Standard Operating Procedure* (SOP) yang telah ditetapkan oleh Kementerian Kesihatan Malaysia.

“kita jaga kita, time covid ni paling penting kena jaga SOP (Ahmad)”

“basic macam sentiasa pakai mask, jaga jarak dan guna sanitizer (Mohd)”

“selagi kita patuhi SOP insyaAllah xde apa-apa (Syarifah)”.

Informan Elbert dan Ainul mengatakan bahawa mereka boleh diberhentikan kerja pada bila-bila masa kerana perkara tersebut telah dinyatakan dengan jelas dalam terma dan syarat kontrak perkhidmatan dan surat setuju terima jawatan yang telah mereka tandatangani. Ainul dan Elbert memberitahu:

“Terma dan syarat kontrak ada dinyatakan kami boleh diberhentikan pada bila-bila masa (Elbert)”

“Saya maklum mengenai hal ini kerana sebelum tandatangan surat setuju terima jawatan, saya ada membaca terma dan syarat kontrak (Ainul)”

Informan Elbert dan Ainul menambah bahawa penamatan kontrak pada bila-bila masa seperti yang dinyatakan mereka pernah mereka lalui iaitu ketika kerajaan telah melaksanakan Perintah Kawalan Pergerakan (PKP) di kawasan mereka. Akibatnya, majikan mereka telah bertindak menamatkan kontrak perkhidmatan mereka.

“awal oktober tempohari, sempat kerja seminggu ja sebelum kerajaan laksanakan PKP (Elbert)”

“saya pun macam tidak percaya, sebab kami dah tandatangan surat tawaran kerja tidak sangka situasi covid semakin buruk. Akur sahajalah (Ainul)”

Menurut Ainul lagi, skop tugas pekerjaannya yang memerlukan dirinya berhadapan dengan orang awam menyebabkannya akur dengan keputusan yang telah dibuat oleh pihak kerajaan.

“mungkin ada hikmah. Tambahan pula sekarang kes covid sangat tinggi. Mungkin ini yang terbaik (Ainul)”

Informan Amirah, Aisyah dan Qila memaklumkan bahawa gaji yang diterima oleh pekerja sambilan harian adalah rendah iaitu RM 54.00 sehari.

“Berbanding dengan kerja tempat lama saya, sini gajinya sangat rendah tapi nak buat macam mana (Amirah)”

“Ya, gaji rendah tapi ok lah asal ada daripada tak de langsung (Aisyah)”

“Gaji ikut taraf pendidikan, untuk jawatan ni level SPM so dibayar 54.00 sehari (Qila)”

Bagi Amirah, Aisyah dan Qila, walaupun gaji yang diterima oleh mereka adalah rendah namun, sekurang-kurangnya mereka masih ada pendapatan:

“sekurang-kurangnya masih berasap juga dapur (Amirah)”

“ada juga tambahan nak bayar hutang (Aisyah)”

“syukur ada pendapatan walaupun ketika pandemik ni ramai yang kehilangan pekerjaan (Qila)”

Informan Leha dan Zakuan pula menambah bahawa seorang pekerja sambilan harian tidak akan menerima gaji pada waktu mereka bercuti atau pada cuti umum.

“Kalau bercuti, samada cuti kerana sakit atau suka-suka, tiada gaji pada hari tersebut (Leha)”

“Paling tak suka public holiday, kalau boleh nak tiada public holiday je, sebabnya waktu public holiday, kami xde gaji kerana tidak dibenarkan untuk bekerja waktu tu (Zakuan)”

Jadual 4: Cabaran pekerjaan sambilan harian

Cabaran	Bilangan	Peratus (%)
Risiko jangkitan covid-19	3	30
Gaji diterima rendah	3	30
Boleh ditamatkan kontrak	2	20
Hari cuti umum tiada gaji	2	20

PERBINCANGAN

Perbincangan dalam kajian ini menjawab tiga persoalan kajian iaitu (i) apakah yang terjadi kepada informan apabila berlaku penularan covid-19 di Malaysia? (ii) mengapa informan sanggup bekerja secara sambilan harian? (iii) bagaimana pekerjaan sambilan harian yang informan lakukan mengesani kehidupan mereka?. Perbincangan dalam kajian ini hanya menelusuri pengalaman pekerja sambilan harian menghadapi tempoh Perintah Kawalan Pergerakan (PKP) dan Perintah Kawalan Pergerakan Bersyarat (PKPB) dari bulan Mac sehingga Disember 2020

Kajian ini menunjukkan bahawa majoriti golongan pekerja menerima kesan langsung akibat penularan covid-19 di Malaysia iaitu sama ada mereka ditamatkan kontrak perkhidmatan atau mengalami pengurangan pendapatan. Ramai pekerja kehilangan pekerjaan disebabkan oleh ketidakmampuan majikan menampung kos operasi syarikat. Bagi syarikat yang berhasrat meneruskan operasi ketika tempoh pandemik, salah satu cara untuk

mengurangkan kos operasi adalah dengan mengurangkan jumlah pekerja. Pengurangan jumlah pekerja bermaksud pihak majikan boleh mengurangkan kos operasi syarikat.

Dalam hal yang berkaitan pula, penularan covid-19 turut mengesani pendapatan peniaga kecil-kecilan. Jika sebelum penularan covid-19 terjadi, golongan peniaga kecil-kecilan ini mampu meraih pendapatan harian sebanyak RM 200.00 ke RM 300.00 sehari namun, apabila pihak kerajaan telah melaksanakan PKP fasa pertama pada bulan Mac 2020, ada peniaga tidak mempunyai sebarang pendapatan berikutan keputusan pihak kerajaan yang melarang aktiviti perniagaan dan keluar rumah dilakukan pada tempoh tersebut.

Disebabkan ramai golongan pekerja yang telah kehilangan pekerjaan serta ada golongan peniaga yang terjejas sumber pendapatan mereka ketika tempoh pandemik covid-19 maka, ramai yang telah bertindak mencari peluang pekerjaan baharu. Malangnya, ketika tempoh pandemik ini, kebanyakan majikan dalam sektor swasta tidak mampu menawarkan peluang pekerjaan baharu. Walau bagaimanapun, sesuai dengan peranan dan tanggungjawab pemerintah, pihak kerajaan telah menawarkan peluang pekerjaan kepada golongan yang terjejas tetapi pekerjaan tersebut hanya bertaraf pekerjaan sambilan harian secara sementara sahaja. Didapati ramai yang merebut peluang pekerjaan yang ditawarkan oleh pihak kerajaan meskipun hanya bertaraf kontrak sambilan harian secara sementara. Antara perkara yang menjadi faktor kesanggupan mereka untuk merebut peluang pekerjaan sambilan harian adalah faktor (i) tanggungjawab terhadap keluarga, (ii) penerus punca pendapatan, (iii) menunggu peluang kerja lain dan (iv) menjana pengalaman kerja.

Tanggungjawab terhadap keluarga dan mengelak terputus punca pendapatan menjadi pendorong utama golongan yang terjejas akibat pandemik covid-19 ini sanggup menerima pekerjaan sambilan harian terutamanya bagi pekerja yang telah berkeluarga. Tanggungjawab untuk memastikan bekalan makanan dan wang perbelanjaan yang mencukupi dilihat telah menjadi motivasi golongan pekerja untuk tidak memilih pekerjaan ketika tempoh pandemik. Ada juga pekerja yang menjadikan pekerjaan sambilan harian ini sebagai pekerjaan sementara menunggu panggilan kerja yang lebih baik. Malah, tidak kurang juga yang mengambil peluang untuk menimba pengalaman kerja secara sambilan terutamanya bagi pelajar-pelajar institusi pengajian tinggi dan lepasan sekolah menengah.

Selain itu, keperluan untuk membayar komitmen-komitmen bulanan seperti hutang pinjaman perumahan, hutang pinjaman kenderaan, hutang pinjaman peribadi, insurans dan keperluan persekolahan anak-anak turut sama menjadi sebab mengapa majoriti pekerja sambilan harian ini terpaksa tidak memilih pekerjaan terutamanya ketika tempoh pandemik. Komitmen-komitmen bulanan ini wajib dibayar sungguhpun para pekerja sambilan harian ini sedang berhadapan dengan masalah kewangan ekoran kehilangan pekerjaan. Walaupun pekerjaan sambilan harian ini benar tidak akan dapat menyelesaikan masalah kewangan yang dihadapi oleh pekerja sambilan harian namun, sekurang-kurangnya dapat membuatkan dapur keluarga mereka kembali berasap.

Sungguhpun kebanyakan pekerja sanggup menerima pekerjaan yang tarafnya hanyalah pekerjaan sambilan dan dibayar gaji secara harian namun, mereka tetap berhadapan dengan cabaran-cabaran pekerjaan ketika tempoh pandemik seperti (i) risiko jangkitan covid-19, (ii) ditamatkan perkhidmatan pada bila-bila masa, (iii) kadar gaji yang rendah serta (iv) tiada gaji akan dibayar pada hari pekerja bercuti atau hari cuti umum. Pekerjaan yang memerlukan adanya kontak sosial dan interaksi sosial antara pekerja dan pelanggan berpotensi meningkatkan risiko kebolehhangkitan virus covid-19 kepada pekerja. Walaupun risiko jangkitan covid-19 terhadap pekerja adalah tinggi namun, gaji yang dibayar kepada

pekerja adalah rendah. Tambahan pula, tiada bayaran gaji akan dibayar kepada pekerja pada hari cuti umum atau kepada pekerja yang bercuti sama ada yang memohon cuti sakit atau cuti khas. Lebih malang lagi, perkhidmatan pekerja sambilan harian boleh ditamatkan pada bila-bila masa sesuai dengan terma dan syarat kontrak yang telah dipersetujui oleh pekerja sambilan harian sebelum menurunkan tandatangan pada surat setuju terima pekerjaan.

Walaupun para pekerja sambilan harian ini berhadapan dengan pelbagai delima ketika melakukan pekerjaan mereka namun, mereka dilihat akur dengan arahan-arahan berkaitan pekerjaan terhadap diri mereka oleh majikan masing-masing. Pematuhan *standard operating procedure* (SOP) di tempat kerja serta ketika berada di lapangan kerja telah menjadi panduan keselamatan diri kepada para pekerja sambilan harian ini ketika melakukan tugas. Lebih-lebih lagi bagi tugas yang memerlukan mereka berhadapan dengan orang awam.

Oleh demikian, bagi para pekerja sambilan harian, isu keselamatan diri tidak menjadi isu utama dalam pemilihan pekerjaan ketika tempoh pandemik kerana isu mendapatkan pekerjaan bagi penerus sumber pendapatan mereka lebih diberi perhatian. Keperluan untuk mendapatkan wang bagi memenuhi keperluan hidup diri dan keluarga dilihat begitu mendesak sehingga ramai pekerja sambilan harian sanggup menerima tawaran kerja sambilan harian yang bergaji rendah sungguhpun ada antara mereka yang berpendidikan tinggi dan mempunyai pengalaman kerja yang lebih baik.

KESIMPULAN

Penerusan kelangsungan hidup ketika tempoh pandemik telah menjadi tumpuan golongan pekerja akibat penularan covid-19 di Malaysia. Tanggungjawab kepada keluarga, penerus punca pendapatan, menunggu peluang kerja lain dan menjana pengalaman kerja merupakan antara makna pekerjaan sambilan harian bagi pekerja-pekerja sambilan harian ketika tempoh pandemik di Malaysia. Sungguhpun berhadapan dengan pelbagai cabaran ketika menjalankan tugas, pekerjaan sambilan harian merupakan salah satu opsyen yang ada untuk golongan pekerja yang terkesan ini mendapatkan peluang pekerjaan bagi kelangsungan hidup mereka dan keluarga ketika tempoh pandemik.

RUJUKAN

- AFP. (03 Disember, 2020). *Krisis Covid-19 Kurangkan Upah Pekerja* – ILO. Berita Harian Online. Diakses pada 28 Februari 2021 daripada <https://www.bharian.com.my/dunia/eropah/2020/12/760983/krisis-covid-19-kurangkan-upah-pekerja-ilo>
- Chua Yan Piaw. (2020). *Mastering Research Methods*. Mc-Graw Hill Education (Malaysia) Sdn. Bhd.
- Congressional Research Service. (2021). *Unemployment Rates During the Covid-19 Pandemic: In Brief*. Bahan diakses pada 20 Mac 2021 daripada <https://fas.org/sgp/crs/misc/R46554.pdf>
- Fahmy A. Rosli (12 September, 2020). *79 737 Hilang Pekerjaan Tahun Ini*. Berita Harian Online, Bahan diakses pada 11 Mac 2021 daripada <https://www.bharian.com.my/berita/nasional/2020/09/730655/79737-hilang-pekerjaan-tahun-ini>

- Fakaruddin Kamarudin. (02 Februari, 2021). *Pandemik Tingkat Penganguran Graduan*. Berita Harian Online. Bahan diakses pada 01 Mac 2021 daripada <https://www.bharian.com.my/rencana/komentar/2021/02/782128/pandemik-tingkat-penganguran-graduan>
- Fareez Azman. (18 Februari, 2021). 81 Peratus Rakyat Malaysia Bimbang Kehilangan Pekerjaan Akibat Covid-19 – Kajian. Astro Awani Online. Bahan diakses pada 01 Mac 2021 daripada <https://www.astroawani.com/berita-malaysia/81-peratus-rakyat-malaysia-bimbang-kehilangan-pekerjaan-akibat-covid19-kajian-281930>
- International Labour Organization. (2021). *What is Temporarily Employment*. Bahan diakses pada 10 Mac 2021 daripada https://www.ilo.org/global/topics/non-standard-employment/WCMS_534826/lang--en/index.htm
- Inwork Project. (2021). Why is Work Important. Bahan diakses pada 02 Mac 2021 daripada <http://www.inworkproject.eu/toolbox/images/pdf/Why%20is%20work%20important.pdf>
- Khairul Anwar Mohd amin. (19 April, 2020). *650 000 Majikan Bagai Telur Dihujung Tanduk*. Sinar Harian Online. Diakses pada 11 Mac 2021 daripada <https://www.sinarharian.com.my/article/79575/BERITA/Nasional/650000-majikan-bagai-telur-di-hujung-tanduk>
- Lin Lean Lim. (2020). *The Socioeconomic Impact of Covid-19 in Malaysia: Policy Review and Guidance for Protecting the Most Vulnerable and Supporting Enterprises*. Bahan diakses pada 01 Mac 2021 daripada http://ilo.org/wcmsp5/groups/public/---asia/---ro-bangkok/documents/publication/wcms_751600.pdf
- Mohd Zaky Zainuddin. (02 Jun, 2020). *Covid-19: Kerajaan Analisis Kesan Ke Atas Sektor Terjejas*. Berita Harian Online. Diakses pada 11 Mac 2021 daripada <https://www.bharian.com.my/berita/nasional/2020/06/695534/covid-19-kerajaan-analisis-kesan-ke-atas-sektor-terjejas>
- Nor Azura Md Amin. (13 Februari 2021). *Kluster Tempat Kerja Mendominasi Gelombang Ketiga Covid-19*. Sinar Harian Online. Bahan diakses pada 01 Mac 2021 daripada <https://www.sinarharian.com.my/article/123717/KHAS/Covid-19/Kluster-tempat-kerja-dominasi-gelombang-ketiga-Covid-19>
- Nurul Riduan Nor Ashaha. (18 Mac, 2020). *Tiga Sektor Dunia Dibadai Covid-19*. Sinar Harian Online. Bahan diakses pada 01 Mac 2021 daripada https://www.sinarharian.com.my/article/74274/ANALISIS-SEMASA/Tiga-sektor-dunia-dibadai-Covid-19*6**
- Othman Lebar. (2009). *Penyelidikan Kualitatif: Pengenalan kepada Teori dan Metod*. Penerbit Universiti Pendidikan Sultan Idris.
- Othman Talib. (2019). *Analisis Data Kualitatif dengan ATLAS.Ti 8: Penerangan Lengkap Langkah Demi Langkah*. Serdang: Penerbit Universiti Putra Malaysia
- Parlimen Malaysia Portal. (03 Disember, 2020). Bahan diakses pada 28 Februari 2020 daripada <http://www.pnbbcportal.com/2020/12/03/gaji-pekerja-seluruh-dunia-turun-akibat-covid-19/>
- Pejabat Perdana Menteri. *Perutusan YAB Perdana Menteri Mengenai Covid-19*. Bahan diakses pada 01 Mac 2021 daripada <https://www.pmo.gov.my/ms/2020/03/perutusan- khas-yab-perdana-menteri-mengenai-covid-19-16-mac-2020-2/555550>

- Puvenesvary Muthiah, R. Sivabala Naidu, Mastura Badzis, Nor Fadhilah Mat Nayan, Radziah Abdul Rahim & Noor Hashioma Abdul Aziz. (2020). *Qualitative Research Data Collection and Data Analysis Techniques*. Universiti Utara Malaysia Press.
- Siti Nor Amalina Ahmad Tajuddin & Mohd Nasaruddin Hydr Ali. (2020). *Panduan Lengkap MENDELEY & Word dalam Penulisan Disertasi & Tesis*. Penerbit Universiti Pendidikan Sultan Idris.
- Sivachandralingam Sundara Raja, Noraini Mohamed Hassan & Chong Wu Ling. (2016). *Kaedah Penyelidikan dan Panduan Penulisan*. Penerbit Universiti Malaya.
- Yin, R. K. (1994). *Case Study Research. Design and Methods*. 2nd Edition. Thousand Oaks:Sage

MAKLUMAT PENULIS

MOHD. SHARIAL BUNGSU (Pengarang Utama dan Pengarang Koresponden)

Sekolah Pembangunan Sumber Manusia dan Psikologi
Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan
Universiti Teknologi Malaysia
mohdsharial@utm.my

FARAH ADIBAH IBRAHIM

Sekolah Pembangunan Sumber Manusia dan Psikologi
Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan
Universiti Teknologi Malaysia
farahadibah.i@utm.my

JUNAIDAH YUSOF

Sekolah Pembangunan Sumber Manusia dan Psikologi
Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan
Universiti Teknologi Malaysia
junaidahy@utm.my